

Нина Љ. Судимац Јовић¹
Универзитет у Нишу
Филозофски факултет
Департман за србистику
<https://orcid.org/0000-0003-2084-9258>

КАКО СТРАНАЦ ДА ПРОНАЂЕ НАЈБОЉИ ПУТ ДА БИ ПРОГОВОРИО НА СРПСКОМ – СРПСКИ КАО СТРАНИ ЈЕЗИК НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У НИШУ

(Александар Новаковић, *Кажипут: радна свеска за српски као страни језик*,
Филозофски факултет, Ниш, 2022)

Српски као страни језик постаје све изазовнија и атрактивнија научна дисциплина која привлачи младе истраживаче да се њоме баве. Разлог томе лежи не само у повећаном интересовању странаца да науче и савладају српски језик, већ и у томе да су реалне могућности – развој информационих технологија, формирање онлајн-курсева – све веће и боље. Иако су странци још у првој половини XIX века показивали жељу да науче и овладају српским језиком, данас је број ученика – као и земаља одакле долазе, све већи. Наставници српског као страног језика имају леп, али нимало лак задатак – да помогну заинтересованим ученицима да науче наш језик и све његове лепоте. Још од периода XIX века наставници су проналазили различите приступе и методе како би странцима приближили српски језик: у потоњем периоду, све студије, расправе, чланци који су настајали садржали су резултате разноврсних емпиријских истраживања чији је био један циљ: који и какав садржај треба да обухвате уџбеници (и радне свеске) који се нуде странцима на различитим курсевима. Формирање центара за усвајање српског као страног језика умногоме је подигло свест о значају ове научне дисциплине, а странцима омогућило да се упознају не само са српским језиком већ и са нашом историјом и културом. Тако је и фебруара 2013. године формиран Центар за српски као страни и нематерњи језик на Филозофском факултету Универзитета у Нишу и тада почиње једно плодотворно раздобље у којима су наставници и сарадници имали могућности да се нађу у улози наставника српског као страног језика. Писани су разноврсни радови, студије, чланци, вршена су експериментална истраживања чији су подаци објављивани у висококатегоризованим публикацијама. Као резултат вишегодишњег и надасве посвећеног рада у Центру настао је и рукопис који је пред нама – радна свеска намењена и ученицима и наставницима којима је српски као страни језик у сфери интересовања.

Марта ове године (2024), у издању Филозофског факултета Универзитета у Нишу, објављен је рукопис *Кажипут: радна свеска за српски као страни језик*

¹ nina.sudimac.jovic@filfak.ni.ac.rs

Александра Новаковића. Аутор је из угла методике наставе српског као страног језика покушао да на модеран и савремен начин сачини радну свеску која ће бити од користи многим. Рукопис је настао као резултат успешног и преданог рада аутора са странцима, а што је најважније – написан је на основу емпиријског искуства и садржи све оне корисне јединице које су заиста потребне ученицима. Књига је, према речима аутора, намењена пре свега студентима који желе да се ближе упознају са овом дисциплином, као и наставницима српског као страног језика, али и (додајемо) и свим истраживачима, лингвистима и љубитељима српског (као страног) језика.

Рукопис *Кажипут: радна свеска за српски као страни језик* броји 173 стране: састоји се из 19 поглавља – 18 лекција и део са решењима задатака. Радна свеска почиње одељком *Увод* (стр. 9–10), потом следе поглавља са лекцијама и решењима задатака (стр. 13–151), а након тога *Регистар имена и индекс појмова* (стр. 151–157), поглавље под називом *Из рецензија* (стр. 157–167), те *Биографија аутора* (стр. 167).

Сама структура радне свеске, као и називи поглавља, говоре да је аутор веома темељно и студиозно пришао изради рукописа: називи лекција, њихов редослед, као и садржина, показују да је пред нама заиста вредна публикација која ће бити темељ свих потоњих часова српског као страног језика. Оно што је занимљиво јесте чињеница да ова радна свеска нема пратећи уџбеник, те се (и према речима аутора) треба користити на крају часова (курса), када се обраде све наставне јединице предвиђене програмом. Задаци и радни налози који се налазе у овој публикацији представљају допуну основним уџбеницима (и радним свескама) који ће помоћи наставницима да још боље приближе одређене наставне јединице ученицима, односно странцима – да провежбају и додатно увежбају јединице из области граматике.

Све лекције имају једноставне и кратке наслове (који садрже и знаке интерпункције) на основу којих јасно можемо уочити садржину радне свеске: 1. *Само ћирилица!* (стр. 13–19), 2. *Ко/Шта сте?* (стр. 19–25), 3. *Чије је?* (стр. 25–29), 4. *Какав је?* (стр. 29–37), 5. *Колико кошта?* (стр. 37–43), 6. *Одакле сте?* (стр. 43–51), 7. *Шта желите?* (стр. 51–57), 8. *Где сте сада?* (стр. 57–63), 9. *С ким? / Чиме?* (стр. 63–69), 10. *Коме?* (стр. 69–75), 11. *Који је дан/датум?* (стр. 75–83), 12. *Колико је сати?* (стр. 83–89), 13. *Шта (сада) радите?* (стр. 89–97), 14. *Шта сте јуче радили?* (стр. 97–107), 15. *Шта ћете радити сутра?* (стр. 107–115), 16. *Шта бисте радили?* (стр. 115–123), 17. *Верујте ми!* (стр. 123–129), 18. *Шта кажете?* (стр. 129–133).

Анализа наслова свих пописаних лекција показује да су на овај начин обухваћене све наставне јединице предвиђене нивоом А2, тј. да се лекције односе на увежбавање ћириличног писма, граматике (морфологије, пре свега) – врсте речи, падежни систем српског језика, глаголска времена и начини, као и лексике. У првој лекцији аутор посебну пажњу посвећује ортографији српског језика и гласовима које странци теже усвајају – африкатама и фрикативима, те палаталима.

У свим лекцијама задаци су конципирани тако да ученик треба да допуни реченицу, попуни табелу повезивањем појмова, упише одговарајући облик, доврши започету реченицу, препише правилно реченицу, заврши започете низове, састави

реченице на основу датих речи, одговори на питања, пронађе грешке у реченицама итд. Мноштвом разноврсних и креативних вежбања аутор изазива код ученика жељу да свакодневно комуницирају са радном свеском, радећи дате задатке: на тај начин, они су у сталној вези са српским језиком и његовим лепотама. Свака лекција садржи кључне речи и кратак подсетник који служи да подсети ученике на граматичку јединицу коју су обрађивали на часовима и која ће им бити од кључне важности како би могли да ураде задатке који им предстоје.

Оно што бисмо посебно истакли јесте естетски моменат радне свеске: свака лекција праћена је дивним фотографијама (већину њих је начинио сам аутор) и допунама у виду: *Да ли знате?*, *Послушајте!*, *Размислите!*, у којима се аутор дотиче одређених културолошких, историјских, друштвених момената: упућује читаоце да послушају одређену песму, прочитају неко дело, сазнају који је то најзначајнији рукопис писан ћириличким писмом; да се упознају са српским музичарима, писцима; са локалитетима, парковима, градовима, споменицима.

Имајући у виду све наведене чињенице можемо закључити да публикација *Кажипут: радна свеска за српски као страни језик* представља велики допринос методици наставе српског као страног језика, као и свим осталим методичким и лингвистичким дисциплинама са којима је она у блиској вези. У њој су употпуњена, обogaћена и систематизована на једном месту сва практична сазнања у вези са наставним процесом у чијем центру су странци који усвајају наш језик као страни. Кроз јасан стил и обиље различитих врста материјала, аутор је саставио радну свеску која представља изванредно и вредно наставно средство којим ће се служити наставници на својим часовима широм различитих центара (не само у Нишу). На крају, још једном наглашавамо да је публикација која је пред нама вишеструко корисна, а ширина и дубина обрађених лекција указује на њен квалитет и значај. Ова радна свеска несумњиво ће бити значајна не само ученицима – странцима, већ и студентима Филозофског факултета у Нишу (који се баве овом дисциплином на мастерским студијама), као и свим осталим студентима, љубитељима и проучаваоцима методике и српског језика уопште.